

KORONA GÜNLERİNDE ENGELLİ KADIN OLMAK

HAZIRLAYAN: BAHAR TURAN

Farklı kimliklerin kesişim noktası olarak engelli kadınlar çeşitli araştırma, durum analizi ve raporlamalarda yalnızca küçük bir başlık, bir satır arası bilgisi olmaktan ileri gidemeyen tespitlere konu olmaktadır. Olağan zamanlarda varlık ve meselelerinin yok sayıldığı kesişimsel engelli kadın kimliğinin olağanüstü zamanlardaki gündemlerde neredeyse hiç bahsi geçmemektedir. Hem engelli kadın kimliği etrafında bir araya gelmiş feminist kadınlardan oluşan hem de ülkemizin ilk engelli kadın hareketinin kurumsal temsili olan Engelli Kadın Derneği, farklı kimliklerin, farklı önyargı ve ön kabullerin olağan ve olağandışı zamanlarda bizi nasıl etkiliyor olduğu üzerine düşünmeye, değerlendirme yapmaya ve tespitlerde bulunmaya özen göstermektedir. Kadın ve sakatlık mücadelelerinin içinde bulunduğumuz durumları analizde yol gösterici olduğuna inanmakla beraber, kesişimselliğin biricik noktaları için daha geniş perspektiflere her daim ihtiyaç duyacağımız açıktır. Bu motivasyonla içinden geçtiğimiz bu döneme dair bir not bırakmak isteriz.

Engelli Kadın Derneği olarak hem engelli hem de kadın oldukları için çoklu ayrımcılığa, şiddete maruz kalma riski bulunan engelli kadınların Koronavirüs pandemisi sebebiyle deneyimlenen karantina sürecinde neler yaşadığını tespit etmek amacıyla çevrimiçi bir anket çalışması gerçekleştirdik. Söz konusu sürecin Nisan ve Mayıs 2020 ayları içerisindeki engelli kadın tecrübelerini içeren sonuçları şu şekildedir:

1. Anketimize 22-61 yaş arası 48 engelli kadın katılmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 37.94'tür.
2. Katılımcı kadınların sakatlık halleri Polio sekeliden kalp yetmezliğine tek veya birden fazla farklı türleri içermekle beraber çoğunluğunu %31.5'lik oranla görmeyen kadınlar oluşturmaktadır. Çoklu sakatlık durumu bulunan kadınlar ise toplam katılımcıların %12.5'ini oluşturmaktadır.
3. Katılımcı 48 kadından 5'i yalnız yaşadığını belirtirken, çocuklarıyla birlikte tek ebeveyn olarak yaşadığını ifade eden 5 engelli kadından 1'i çoklu sakatlık durumuna sahiptir.
4. Katılımcı engelli 48 kadından 27'si ön lisans ve üstü eğitim seviyesinde iken 2 doktora yapmış engelli kadın katılımcı bulunmaktadır.
5. Anketimize katılan kadınların yaklaşık üçte biri çalışmadığını belirtirken, bu süreçte işini kaybettiğini dile getirenler de mevcuttur.
6. Bu sürecin kendilerine etkisini paylaşan kadınların sıklıkla "Hayatımda çok bir şey fark etmedi. Zaten engelli olduğum için evdeydim" benzeri ifadeler kullandıkları göze çarpmaktadır. Korona öncesinde bakım veren kişilerin artık gelmediğini, fizyoterapi ihtiyacı olduğu halde hizmet alamadıklarını sürekli kullanması gereken ilaçları eczaneden temin edemediklerini, gittiği rehabilitasyon merkezi karantina sürecinde kapandığı için yürüyüş egzersizi yapabilecekleri uygun alan kalmadığını, temizlik için birini alamadıklarından evlerinin epeyce kirlendiğini, kuaföre gitmek gibi kişisel bakıma

ilişkin kimi eylemlerde bulunamadıklarından tüm gereksinim duyduklarını evde nasıl sağlayabileceklerini henüz bilemediklerini vurgulayan engelli kadınlar, kapanmışlığın kendilerinde anksiyete atakları yarattığını, geleceğe, sevdiklerine ve kendilerine dair korku ve kaygı taşıdıklarını, bağımsız hareket becerilerinin kaybolmasından endişe ettiklerini, sınırları yıprandığı için en ciddi anda bile kontrolsüzce güldüklerini, yanlarında buldukları aile üyelerinin kendilerine kötü muamelede buldukları gibi durumları dillendirmişlerdir. Buna ek olarak daha fazla mutfakta vakit geçirdiğini, online eğitimlere katıldığını, dil öğrenmeye başladığını, birtakım mobil alışveriş uygulamalarıyla ihtiyaçlarını dışarı çıkmadan karşıladıklarını yazan engelli kadınlar da olmuştur. Dışarı çıkıp temel ihtiyaçları satın almak durumunda olan kadınların baston, tekerlekli sandalye gibi bağımsız yaşam gereçlerinin hijyeninden endişelendikleri, sokakta yardım istediklerinde eski ilişki biçimlerinden farklı olarak nasıl bir durumlar karşılayacaklarını bilemedikleri anlaşılmaktadır. Bununla birlikte tıpkı farklı kimlikten insanlar ve mecraların pandemi dönemine ilişkin birtakım yazılı metinler, izlenimler bıraktığı gibi engelli kadınların da bu tarz içerikler üretmesinin faydalı ve engelli kadınlar için online psikolojik destek hizmetinin sağlanmasının güçlendirici olacağı önerileri paylaşılmıştır.

Anketimize tecrübeleriyle katkıda bulunan kadınların paylaşımlarından bu sürecin engelli kadınlar için farklı deneyimlendiği görülmektedir. Engelliliğe bağlı olarak varolan kapatılmışlığın pandemiyle sürdürülüyor olduğu, hijyen ve temizliğe dair engelliler için gerekli yönlendirme ve bilgilerin eksikliğinin engelli kadınları oldukça endişelendirdiği, tek ebeveyn olmanın çocuklara ve kendilerine dair kaygıyı arttırdığı, sürekli ilaç kullanması gerekenlerin piyasadan ilaçlarını temin edememelerinin sağlıkta engelliliğe dayalı ayrımcılığı ortaya çıkardığı tespiti yapılabilmektedir.

Bu anketle değerlendirme yapabildiğimiz önemli bir nokta da engelli kadınların engellilik bağlamında yaşadıkları ayrımcılık gibi sorunların daha görünür olması sebebiyle yoğun gündemlerinin bu kapsamdaki meselelerden oluştuğu, bu nedenle toplumsal cinsiyete dayalı konularla ilgili olarak düşünmeye, gözlem yapmaya, tespit yapmaya pek de vakitlerinin kalmadığıdır. Bu anlamda engelli kadınların daha fazla güçlendirilmesi, dayanışma ağlarının oluşturulup sağlanması, farklı kesimsel kimliklerin gerçeklikleri de düşünülerek savunuculuk politikalarının geliştirilmesinin büyük önem arz ettiği fikrindeyiz.

Bu anlamda Engelli Kadın Derneği olarak karantina süreci deneyimlerimiz ile engelli kadınların güçlendirilmesi amacıyla bir dizi etkinlik planlamaktayız. Bizimle beraber engelli kadınların her türlü zaman ve koşulda güçlenebilmesi için emek koymak isteyen gerek feminist gerek sakatlık gerekse insan hakları perspektiflerinde düşünen, üreten, varlık gösterenlerin dayanışmasına her daim istekli ve açık olduğumuzu hatırlatarak sağlamcı ve ataerkil normlarla çevrili her yerde engelli kadının sesi ve varlığını yükseltme çağrımızla dayanışmamızı büyütme isteriz.